

En Etkili Bilgi Paylaşımı Yöntemlerinden Biri: “Sinerji”

Emel Özdemir*

*Dr., Ege Üniversitesi-İletişim Fakültesi, Genel Gazetecilik Bölümü
emelozdemir@yahoo.com

Özet

“Sinerji”, ne ifade ediyor sizce bu kelime? Son zamanlarda kulağımıza sıkça ilişen, farklı farklı alanlarda kullanılmaya başlayan ve $1+1=3$ sonucu gibi ifadelerle tanımlanan “sinerji” kelimesi tam anlamıyla neye karşılık gelmekte? Telaffuzunda bile bir etki, bir merak uyandıran bu kelime hakkında az şey duymamıza ve okumamıza rağmen, galiba çoğumuz bu kelimenin tam anlamıyla ne olduğunu, detayıyla bilmiyoruz. Ancak, henüz yeni bir ifade olan “sinerji”, öyle geniş alanlarda yer bulacak bir tanım ki, sanırım zamanla hepimiz bu ifadeden bahseder olacağız.

Anahtar Kelimeler: Sinerji, Bilgi Paylaşımı, Türk İmgesi, Etkileşim

The One of the Most Effective Way of Knowledge Sharing: “Synergy”

Emel Özdemir*

*Dr., Ege Üniversitesi-İletişim Fakültesi, Genel Gazetecilik Bölümü
emelozdemir@yahoo.com

Abstract:

"Synergy "; What do you think this words mean to you, when you hear or read about it? How does actually "Synergy" word that we have widely started to meet and be used in many area and that is described with the usage of “ $1+1=3$ ”, as a different expression way attribute a new meaning to the place that are preferred to be pronounced? I guess, we do not completely comprehend the real meaning of this attractive and interesting word, even though we have started to meet this usage in many spheres, recently. But, it is easy to make guess that "Synergy" is going to be used and mentioned in different study area. Therefore, it is aimed to evaluate the word of "Synergy” that is the one of the most effective way of knowledge sharing in this study.

Key Words: Synergy, Knowledge Sharing, Turkish Image, Interaction

1. Giriş

En Etkili Bilgi Paylaşımı Yöntemlerinden Biri: “Sinerji”, başlıklı çalışmada ele alınan ve “bilgi paylaşımı” alanına farklı bir boyut daha getirmesi hedeflenen, son yıllarda giderek farklı birçok alanda da kullanılmaya başlanan “sinerji” kavramının, ne anlama geldiğini açıklamak, bu değerlendirmeye ışık tutarak, yön vereceği ve bize, bilgi paylaşımında sinerji kavramının toplumsal ve kültürel bir işlev kazanabileceğini göstereceği için oldukça önemlidir. “Sinerji”, en geniş anlamıyla, Türk Dil Kurumu’nun yayınladığı online sözlüğe göre “görevdallık” olarak tanımlanmaktadır. Görevdallığın anlamı ise aynı sözlükte; bir görevin yerine getirilmesi için birkaç organın birlikte çalışması durumu ve bir işi yapmak ve sonuçlandırmak için var olan ortak istek, güç şeklinde belirtilmektedir. Sinerji Merriam Webster Dictionary’e göre birbirinden ayrı varlıkların karşılıklı etkileşimi sonucunda ortaya koydukları etkinin, varlıkların bağımsız şekilde ortaya çıkaracağı etkilerin toplamından daha fazla olmasıdır. (Lin, 2000: 1) Sinerji, birlikte hareket etmekle sağlanan toplam faydanın, bireysel faydaların ayrı ayrı toplamından daha büyük bir değer olması şeklinde de ifade edilebilir. (Dinçer, 1998: 132) Yani, anlaşıldığı gibi, “sinerji” bütünün parçalarının bir araya gelerek tek başlarına ortaya çıkaracağı etkiden daha fazla bir etki ortaya çıkarmasıdır. Benim zihnimde ise, sinerji deyince aklıma gelen ilk şey, çocukluğumda izlediğim bir çizgi film karesidir. Çizgi filmde, parçalar yeri geldiği ve ihtiyaç duyulduğu zaman bir araya gelirler ve süper bir güç oluştururlar. Ulaştıkları “voltran” gücü sayesinde her şeyin üstesinden gelirler ve daima başarılı olurlar. İşte, sinerji etkisi de, parçaların bir araya gelip “voltran” oluşturması değil midir ki, bir anlamda..

En Etkili Bilgi Paylaşımı Yöntemlerinden Biri: “Sinerji” başlıklı bu çalışmada, belki de sinerji kelimesinin daha önce ele alınmadığı bir bilgi paylaşımı yönüyle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bir bilginin, kültürün, değer, deneyim ve yaşam biçiminin bir toplum içinde ya da toplumlar arasında etkili bir şekilde paylaşılıp, elde edilen sonucun daha da her açıdan ileri götürülebilmesi adına; sinerji kavramının ön plana çıkartılması ve çarpıcı sinerjik bir paylaşım alanı yaratılabilmesi gerekmektedir. Çünkü, küreselleşen dünya, farklı toplumların bilgi, kültür ve deneyimiyle zenginliğine zenginlik katarak; sürekli sağlıklı bir iletişim zemini kurabilmeyi başarmak zorunda olduğu yeni ve sürekli değişen bir toplum yapısına sahiptir.

Bu sebeple, günümüzde, küreselleşmenin ve yeniden yapılanan toplumsal yapıların sonucunda ülkeler arası sınırların net çizgilerle ayrılması bir yana bırakılmış, toplumların ekonomik, sosyal, ticari, siyasal ve ideolojik yapılarında kökten değişimler oluşmuş ve dünya, farklı kültürlerin beraber yaşadığı global bir ortam haline almıştır. Artık dünyanın bir gerçeği olarak karşımıza çıkan küresel dünya yapısını nasıl düzenlememiz gerektiği konusu da oldukça önem kazanmıştır. Farklı kültürel özelliklere, yeteneklere sahip olan kişileri, ortak değerler etrafında birleştirerek, onları dışlayıp “öteki” olarak görmeyerek, çok kültürlülüğü bir avantaj haline getirerek toplumda her alanda avantaj sağlanabilmektedir. Çünkü, iki kıtayı birbirine bağlayan Türkiye, Ortadoğu piyasası açısından geçiş sağlayan kilit bir konumda olmasından dolayı, küresel pazarda de ekonomik açıdan devasal bir pazar şeklindedir ve Türkiye’den her açıdan sinerjik bir etki yaratılarak faydalanılabileceği açıkça anlaşılmaktadır.

Sinerji etkisine ulaşılabilen toplumda, insanlar iletişim kurduğu diğer kültür, gelenek ve yaşam biçimlerinden farklı açılardan beslenerek, yaşadığı deneyimin etkisiyle, sanatına, edebiyatına, müziğine yepyeni fikirleri ve algılayma şekillerini de dahil edebilmektedir. Çünkü, bir toplumun üstünlüğünü çok sert ırkçı bir bakış açısıyla savunan grup ya da toplumların aksine, toplum içerisinde farklı kültürden kişileri kapsamlı ve her grup eşit statüye sahip olarak bilgi paylaşım düzeyinde sinerji sağlayabilmelidir. Bu şekilde, her toplumda farklı dinden, dilden, etnik yapı ve kültürden insanların uyum içinde bir arada yaşaması, toplumda huzur ve barışın artmasına neden olacaktır. Anlaşıldığı gibi, başarılı bir şekilde kurulan diyalog sayesinde, farklı kültürler birbirlerini zenginleştirerek sinerji yaratmakta ve farklı düşüncelere, yeniliklere, değişimlere neden olmaktadır. Hoşgörü ve anlayış çerçevesinde bir araya gelen kültürler, birbirlerini

besleyerek daha öteye götürmenin yanında, kültürel farklılıkları algılama şekillerinde daha eşitlikçi ve anlayışlı bir davranış göstermektedirler.

Öncelikle, bu çalışmada bilgi paylaşım düzeyinde sinerjiye ulaşılabilmesi açısından, farklı toplumların bir araya gelerek zengin bir yaşam alanı yaratması amacıyla hoşgörü kavramının ön plana çıkarılması ve her alanda toplumların siyasi, toplumsal, dinsel, ırksal ve sınıfsal açıdan dışlama tutumundan vazgeçebilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada, özellikle de, Almanya’da kabul edilen soykırım yasasından sonra, son günlerde tüm dünyada “Ermeni Soykırımı” konusunun yeniden gündeme gelerek; Türkiye’nin zaten sürekli ötekileştirildiği Alman toplumu başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde genel olarak Türkiye imajının neden negatif bir şekilde inşa edilmeye çalışıldığı ve zengin Türk kültürel, toplumsal değerlerinden faydalanmak yerine; Türkiye’nin her fırsatta yüz yıllardan beri olumsuz imgelerle tanımlandığı incelenmesine karar verilmiştir. Oysa ki, hem ekonomik hem de kültürel açıdan tüm dünya için ciddi bir etkileşim ve sinerji potansiyeline sahip Türk toplumunu; ötekileştirip, her fırsatta farklı bir yönden karalayıp, dışlamak yerine, her açıdan tüm dünyaya yararı dokunacak bir şekilde değerlendirmek en mantıklı tutum olacaktır.

Geçmişten bugüne, bütün dünyadaki Türk imgesine bakıldığı zaman, özellikle de Batı toplumlarında genellikle karalanıp, kötülünen bir Türk portresi ile karşılaşılmaktadır. Türk kimliği, siyasi, dinsel, ekonomik vb. gibi birçok sebepten dolayı negatif ifadelerle tanımlanmış ve çoğu kez ortak düşman ilan edilerek ötekileştirilmiştir. Bütün dünyada, özellikle de Avrupa’da oluşan negatif yöndeki, Türk imgesinin giderek pekiştirilmesindeki en büyük neden, Türklerin yavaş yavaş Avrupalıların topraklarını ele geçirmesi ile birlikte, bütün dünyada korkulmaya başlanan bir toplum olmasıdır. Özellikle de, İstanbul’un fethi olayı, öteki olan Türk imgesinin net bir şekilde inşa edilmeye başladığı zaman olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü, 1453’te İstanbul’u Türklerin fethetmesi sonucunda, Batı dünyasında Türklerin her geçen gün topraklarını istila edeceğine ve Hıristiyanlığı ortadan kaldırmaya çalışacağına dair korku oluşmaya başlamış ve bu korku, hızla yayılan “korkunç, zalim, gaddar Türk” imgelerine neden olmuştur. Bundan sonra Türkler, Batı Avrupa’nın birçok yerinde, “Deccal’in habercileri” ya da “şeytan” olarak tanıtılmaya başlamışlardır. Yani, bu dönemde Türk kelimesinin Avrupalıda uyandırdığı ilk duygular korku ve "tehdit" idi. Türklerle baş edebilmek için, ise birleşmekten başka bir yol yoktu. "Şeytan"ı defetmenin yolu büyük bir Avrupa koalisyonuydu (Neumann, 1991: 14). Aslında Batılıların Türk kimliği hakkındaki olumsuz bu düşünce şekillerine rağmen, bazı durumlarda, Avrupalı devletler ile Türkler işbirliği yapmaya çalışmışlardır. Ancak, 1853-1856 Kırım Savaşı’nda ve 1856 Paris Antlaşmasında olduğu gibi, Türkler zaman zaman iktidar mücadeleleri sırasında Avrupalı hükümdarlar tarafından bir "müttefik" olarak kabul edilmişse de, onlar daima “korku salan, yabani ve fanatik savaşçılar” olarak görülmüşlerdir (Kappert, 199: 350). Bu nedenle, genel olarak “düşman” olarak görülen Türkler ile Avrupa toplumları arasında, gerçek ve samimi bir ilişkinin hiçbir zaman kurulamayacağı anlaşılmaktadır. Tabii ki, son olarak yaşadığımız Almanya’da kabul edilen soykırım yasası da bunun en güncel kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Esasında, Avrupa’nın Türk nefesini her an ensesinde hissettiği Kanuni döneminde Türk imajı kıtada daha bir kemikleşirken, Türkler için kullanılan sıfatlar da sertleşmeye başlamış, “köpek”, sadece halk dilinde değil, aynı zamanda diplomatik postalarda da kullanılan bir terim haline gelmiştir. Örneğin, İspanyollar “perro”, İtalyanlar “cane”, Almanlar “kahrolası köpekler, kan köpeği, kana susamış köpek, Türk köpeği” diyerek Türk’ün Avrupa’daki yeni adını meşrulaştırıyorlardı (Kumrular, 2005: 111). Çünkü, Osmanlı’nın Avrupa içlerine ilerlemesini durdurmaya çalışan Haçlı ordularının ve onları devşirip yöneten papaların yenilgisi, Türk tehdidi, tehlikesi olarak algılanmış ve Kilise tarafından sürekli beslenip canlı tutulmuştur (Güvenç, 2005: 176). Yani, Batı dünyası her geçen gün Avrupa’yı fethetmeye başlayan Türklere karşı yürütülen savaşın haklı olabilmesi için, her türlü olumsuz özellik ile Türk kimliğini bağdaştırmış ve Türkler için daha sonra İngiltere’de Shakespeare gibi önemli isimlerde bile rastlanacak

olan “köpek” gibi olumsuz imgeleri kullanmışlardır. Çünkü, Kanuni döneminde Türkler Avrupa için gerçek bir tehlike olmuştur ve giderek “yenilmez Türk” imgesini yaymıştır. Ancak, 17. yüzyılın sonlarına doğru, Osmanlı Devleti'nin 1683'teki Viyana bozgunu, Türkler Avrupa için bir tehlike olmaktan çıkarmaya başlamış ve Türk imgesinde bazı değişimler olmuştur. Ama, artık çok fazla bir tehdit olarak görülmeyen Türk imgesindeki değişim, olumlu yönde değil; tam tersine Türklerin olumsuz özelliklerine, güçsüzlüğü ön plana çıkmayı amaçlayan yeni olumsuz ifadelerin eklenmesiyle olmuştur. Türk imgesi, "sapık, şehvet düşkünü, eşcinsel, lezbiyen" gibi kavramlarla birlikte anılır olmuştur. Bunun yanında, genel olarak, Avrupa kolektif bilincinde, Türkler, cezbedici ve barbar Doğulu figürüyle bağlantılandırılmaktadır" (Tural, 2003:169). Tabii ki, Viyana kuşatması ile, Türkler hakkında olumsuz imge oluşturan şarkılar ve operalara, bu tarihten sonra kaba, barbar, zalim Türk imgesinin yanında Hristiyan halkın kendini üstün gördüğü alaycı şarkılar da eklenmiştir (Spohn, 1996: 83). Yani, 19.yüzyılda, bir zamanların yenilmez gücü Osmanlı İmparatorluğu, Avrupa'nın “hasta adamı” olmuştur (Jezernik, 2004: 43). Bu şekilde de, 19.yüzyılda da, “yenilmez Türk” ve “Avrupa'yı korkuyla titreten Büyük Türk” imgeleri yerini, aşağılanan, küçümsenen ve zamanla “hasta adam” olarak görülen Türk imgesine bırakmaya başlamıştır. Ayrıca, bu dönemde oluşmaya başlayan “vahşi, hilebaz, zalim, çıkarıcı, kan emici, rüşvetçi, barbar..” gibi olumsuz Türk imgeleri, geçmişten bugüne kadar etkisini sürdürmektedir. Ancak, Türklere yönelik her koşulda olumsuz bir görüşün bulunmasının temelinde, Türkler'in dinsel farklılıklarının yanı sıra, Türk kimliğinin zaman zaman gücünü kaybetmiş olsa bile, daima bir “tehlike ve tehdit” olarak algılanması bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi, ilk olarak 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesiyle birçok toplumu sarmaya başlayan Türk korkusu, bazı ülkeleri derinden etkileyerek, onların her geçen gün daha da acımasız bir şekilde olumsuz bir Türk imgesi inşa etmesine sebep olmaktadır. Tabii ki, o tarihten beri, her dönemde, olumsuz Türk imgesi yeni özellikler ile pekiştirilerek devam etmektedir. Ayrıca, batıda oluşan olumsuz Türk imgesinin pekişerek devam etmesinde, sadece batılıların önyargılı davranışları değil, batı ülkelerine göç eden ve tam anlamıyla Türk kimliğini yansıtmada başarılı olamayan Türk insanının da büyük payı bulunmaktadır. Bilindiği gibi, 1960'lı yıllarda Avrupa ülkelerine, bu ülkelerdeki insan gücü ihtiyacından ve Akdeniz ülkelerindeki işsizlik sorunundan dolayı, özellikle de Akdeniz bölgesinden birçok göç olmuştur. Tabii ki, göç eden toplumlar arasında Türk insanlarına da rastlanmaktadır ve göç eden bu kişilerin, Türk imgesinin oluşmasında oldukça büyük payı bulunmaktadır. Ancak, genel bir değerlendirme yapıldığı zaman, göç eden Türk insanının, Türk imgesine olumlu açıdan katkısının oldukça az olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü, göç ettiği ülkeye sadece para kazanmak amacıyla giden Türkler, dil öğrenme çabasında bulunmadıkları için kendilerini tam anlamıyla ifade edememekteydiler. Bunun yanında, Türkiye'den göç edenlerin çoğunluğu, kırsal kesimden ve okuma yazma oranı yüksek olmayan Türklerden oluşmaktadır. Yani, göç eden Türkler, olumsuz bir Türk imgesinin inşasına oldukça katkıda bulunmaktadırlar ve çoğu zaman Batıda “cahil, kaba saba, şiddet yanlısı, şehvet düşkünü” Türk imgesini pekiştirmektedirler. Anlaşıldığı gibi, geçmişten bugüne bir değerlendirme yapıldığı zaman Türk imgesinin, Türk devletlerinin ilk kurulduğu zamanlardan beri, yaşanan her türlü “savaş, yenilgi, galibiyet”.. v.b. gibi olaydan etkilenecek inşa edildiği ve her dönemden silinemeyecek izler taşıdığı görülmektedir. Türk imgesinin oluşmasında ve her dönemde yeniden inşa edilmesinde, kültürel değerlerin, dinsel farklılıkların, gelenek ve yaşam biçimlerinin, her toplumdaki pozitif ya da negatif düşünce yapılarının derinden etkisi bulunmaktadır. Ayrıca, Türkler hakkındaki negatif imgelerin, geçmişten bugüne aktarılmış olmasının sebeplerinin başında, birçok devletin Türkleri ve Türk yaşam biçimlerini, geleneklerini tanımaya çalışmak yerine, yüzyıllardır süre gelen kemikleşmiş ifadeleri sorgulamadan kabul etmesi bulunmaktadır.

2. Farklı Alanlarda Çeşitli Açılardan İnşa Edilen Türk İmgesi

2.1. Sanatsal Alanlarda Aktarılan Türk imgesi

“Kendini farklı şekillerde ifade etme biçimleri”

2.1.1. “Sinemada “Türk”

İnsan deneyimlenişin her zamankinden daha görsel olduğu çağımızda, kültür ürünü ve aracı olarak sinema, sosyokültürel bağlamda, anlam üretiminde etkin rol almaktadır. Sinemanın en belirgin özelliklerinden biri görsel izlenim oluşturmaktır. Sinemanın sunum gücü yadsınamaz bir gerçektir (Adiloğlu, 2005: 206). Bu nedenle, bu çalışmada bıraktığı etki sonucunda, kitleler üzerinde derin bir izlenim yaratan sinema dünyasında, Türk kimliğini farklı ülkelerden filmlerle örnekendirerek değerlendirmek oldukça faydalı olacaktır. Çünkü, bir toplumun kimliğini algılamada ve inşa etme sürecinde sadece yazılı ifade şekillerinden değil; sinema, tiyatro, müzik gibi sözlü ve işitsel alanlardan da faydalanılmaktadır. Yani, bu alanlar hem bireysel, hem de toplumsal kimliğin oluşmasında derinden etkili olan yöntemlerdir. Tabii ki, kimlik inşa sürecine yön vermesinin yanında, sinema, tiyatro, müzik gibi alanlar, insanların kendileri ve diğer kişiler hakkındaki görüşlerini bildirmesinde de bir araç olmaktadır. Bu nedenle, Batıdaki Türk imgesinin ne olduğunu anlayabilmek için, Türk kimliği, sinema, müzik, tiyatro, resim vb. gibi alanlarda nasıl aktarılmış ve hangi ifadelerle, şekillerle tanımlanmış incelemek gerekmektedir.

Bu çalışmada, neden sinerji yaratacak bir şekilde değil de, olumsuz özelliklerle inşa edilen Türk imgesinin tam olarak anlaşılabilmesi açısından Batı dünyasında yapılan filmlerdeki “Türk’e” göz atmak oldukça faydalı olacaktır. Çünkü, sinema beliren imajın, aynen halkla ilişkiler etkinliğinde yaratılan izlenimde olduğu gibi, söylem, kişilik özellikleri kültür-değer-algı, tutum ve davranışlar, iletişim becerileri, sözsüz iletişim biçimleri, araçlar, aksesuar ve mekan kullanımı yoluyla şekillendiğini söyleyebiliriz (Gürüz, 2004: 800). Yani, Türkler hakkındaki film ve ifadeleri değerlendirmek, Türk imgesinin olumlu mu, yoksa olumsuz yönde mi inşa edildiğini gözler önüne serecektir. Geçmişten bugüne, sinemada Türk temsilleri incelendiği zaman, Türk tarihinin etkisinin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Çünkü, bir çok filmde Türkler ile ilgili, sultanlar, saraylar, harem gibi konular işlenmiştir ve Türk kimliği her zaman ele alınması cazip gelen bir konu olmuştur. Bu nedenle, Türk imajını sinema endüstrisi ve izleyici kitlesi etmenler açısından egemen Batı sineması ve özellikle Amerikan sinemasında değerlendirmek yerinde olacaktır. Bu anlamda, Geceyarısı Expressi, Duman, Ararat, Arabistanlı Lawrence, Benim Çılgın Türk Düğünüm ve Topkapı vb. gibi filmlerin özellikle de yirminci yüzyıl sinemasında, Türk imgesini aktaran temsili filmler olma özelliği bulunmaktadır. Türk kimliğinin konu olarak ele alındığı filmler aracılığıyla, hem o filmleri oluşturan toplumun, hem de izleyici kitlesinin Türkler hakkında nasıl bir düşünce ve yargıya sahip olduğunu anlamak mümkündür. Ancak, geçmişten bugüne genel olarak Batı sinemasında Türk kimliği değerlendirildiği zaman, “acımasız, tecavüzcü, şehvet düşkünü, suç işlemeye meyilli” bir Türk imgesinin yansıtıldığı görülmektedir. Bu nedenle, Türk imgesinin yansıtıldığı bazı filmleri kısaca incelemek, kötü Türk imgesinin nasıl aktarıldığının anlaşılması açısından faydalı olacaktır. Örneğin, Alan Parker’in yönettiği ve senaryosu Oliver Stone’a ait olan 1978 yapımı Geceyarısı Expressi (Midnight Express), olumsuz Türk imajını yansıtan önemli bir filmidir. Bu filmde Türkiye, tamamen tehlikeli bir yer olarak aktarılmaktadır. Ayrıca, filmdeki Hayes isimli kişi cezaevinde Türk gardiyan tarafından tecavüz edilerek, işkence görmekte ve bu anlatım şekli de, “barbar Türk” imgesini yaratma yönünde hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, basınyayın özgürlüğünün kara sanatı olarak gösterilen “Geceyarısı Expressi” filmi hakkında bir eleştirmenin *Le Mond* adlı gazetede söyledikleri, bu filmde Türklerin ne kadar kötü yansıtıldığını kanıtlamaktadır. Bu eleştirmen yazısında, “anlatılan öykü, izleyicide öylesine şiddetli nefret ve şiddet duyguları uyandırıyor ki, sinemadan çıkan kimsenin ‘Böyle bir milletin var olmaya hakkı yoktur’ diyesi geliyor” demiştir. Yalnız, sonradan filmin yönetmeni yaptığı yanlış anlaşmıştır ve özür dilemiştir (Güvenç, 1996: 311). Ancak, birçok ülke tarafından izlenmiş ve daha da izlenecek olan bu film Türk imajına çok büyük ölçülerde zarar vermiştir, vermeye de devam edecektir.

“Geceyarısı Ekspresi” gibi Türk kimliğini olumsuz yönde aktaran diğer bir film ise, Milcho Manchevski’nin “Duman” (Dusk) adlı filmidir. Bu film, flashbackler halinde anlatılmaktadır ve Osmanlı topraklarında geçmektedir. “Duman” (Dusk) filmi de, İngiliz *Evening Standart* gazetesinin saygın film eleştirmeni Alexander Walter tarafından, ağır bir şekilde eleştirilmiştir. Walter, Manchevski’yi açıkça aşırı ırkçı bir film yapmakla suçlamıştır. Walter, bu filmde Türklerin, “maymun gibi”, Amerikalı Kovboyaların ise, “açgözlü yaratıklar” olarak gösterildiğini söylemesine rağmen, Manchevski bu yoruma sadece teşekkür etmiştir. Görüldüğü gibi, filmin yapımcısının olumsuz eleştirilere cevap vermemesi, onun ırkçı tavrının kasıtlı olarak filme yansıtıldığının kanıtıdır. Aynı şekilde, 2002 yılı yapımı, yönetmenliği Atom Egoyan’ın yaptığı “Ararat” da Türk imajını sarsmak amacıyla yazılmış filmlerdir. Ararat filminin yönetmeni, 1960 yılında Kahire’de dünyaya gelen, Ermeni asıllı bir Kanada vatandaşı olan Atom Egoyan’dır. Film, adını Ağrı Dağı’nın Ermenicesinden almıştır. Toronto’da çekilen film içerisinde bir yönetmenin de bulunduğu bir grup Ermeniye ve bir filmin çekim hikayesini anlatılmaktadır. Filmin içindeki bu filmde ise, Ermeniler tarafından soykırım olarak adlandırılan I. Dünya Savaşı yıllarında Ermenilerin gördüğü zulüm ve baskılar dile getirilmektedir. Ararat’ta, adı geçen Türklerin, Ermenilere yaptıkları şeyler olarak yansıtılan bazı olaylar, bu filmin bir propaganda ve nefret filmi olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Ancak, Egoyan’a göre Ararat filminin amacı, dil aracılığıyla propaganda yapmak değil, kendi kişisel deneyimlerinden, gerçeklerinden yola çıkarak kendi sinemasını yapmaktır. Ama, bu filmin tüm dünyada yaratacağı Türk imajı sarsıntısı o kadar ciddi bir boyuttadır ki, bu filmde sonra resmi makamlar bile harekete geçmeye başlamıştır. Yani, Ermeni meselesini yeniden gündeme getirmeyi amaçlayan bu filmde de, yine “soykırımcı, zalim, düşman” Türk imgesinin yaratılması amaçlanmaktadır. Ararat filminden Türk kimliği ile ilgili bir bölüm değerlendirildiği zaman, Türklerin ne kadar olumsuz açıdan aktarıldığı anlaşılacaktır. Türk vahşetini anlatan bu bölüm şöyledir:

“Ussher, hiçkırı hiçkırı çocuğunu kollarında tutan kadını işaret ederek, Bu onun annesi. Ailesinin geri kalanını katledilirken gördü. Hamile kızına, karnı yarılıp doğmamış çocuğu bıçaklanmadan önce, gözleri önünde tecavüz edildi. Kocasının cinsel organı kesildi ve ağzına dolduruldu.”

(Egoyan, 2002)

Ararat filminden alıntılanan ve Türklerin zalimliklerinin aktarıldığı bu kısımda, Türk toplumunun ne kadar zalim ve acımasız olduğu yansıtılmak istenmiş ve izleyicide derin bir Türk nefreti duygusunun uyanması amaçlanmıştır.

Geceyarısı Ekspresi, Duman ve Ararat gibi, zalim, vahşi, şiddet yanlısı Türk imgesinin oluşturulduğu diğer bir film ise, yönetmeni David Lean olan ve senaryosu, Robert Bolt’a ait, 1962 yapımı, Arabistanlı Lawrence’dır. Bu film, en iyi film Oscar’ını kazanmasının yanı sıra, yedi Oscar ödülünden altısını almıştır. Tabii ki, bu kadar ses getiren bir filmin Türk imgesi yaratma açısından etkisi de oldukça büyük olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sırasında, İngiliz casus T.H. Lawrence’ın, Arap Yarımadası’ndaki, halkları Osmanlılara karşı kıskırtmak ve ayaklandırmak için buraya gelmesinin ardından gelişen olaylar filmin ana konusudur. Ayrıca, olay örgüsü içindeki söylem, Türklerin düşman, istilacı, özgürlük düşmanı ve hatta tecavüzcü olduğu yönündedir (Adiloğlu, 2005: 211). Anlaşıldığı gibi, Türkler bu film aracılığıyla bir kez daha ötekileştirilmiştir ve olumsuz ifadelerle önyargılı bir şekilde aktarılmış ve olumlu hiçbir özelliğine hiç değinilmemiştir.

Türk kimliğinin aktarıldığı, Müslüman gurbetçi bir Türk kızı ile Alman bir gencin aşkının anlatıldığı 2006 yapımı Benim Çılgın Türk Düğünüm adlı sinema filmi ise, Türk kimliğini ve yaşam şeklini aktaran diğer bir filmidir. Ayrıca, Almanya’da her yıl geleneksel olarak düzenlenen Alman Televizyon Filmleri Festivali’nde senaryosu Daniel Break’a ait olan, Benim Çılgın Türk Düğünüm adlı Türk-Alman aşkını konu edinen bu

film, ödüle layık görülmüştür. Ancak, bu filmde oluşturulan Türk imgesi oldukça olumsuz niteliklerle inşa edilmektedir. Öncelikle, filmde Türk kızının ailesi, oldukça yobazdır ve giyim, yaşam şekli olarak geri kafalıdır. 2006 yılında yapılan bir filmde bile, Türk insanının bu şekilde aktarılması, hala Türk düşmanlığının devam ettiğinin bir kanıtıdır. Çünkü, Almanya gibi her sene Türkiye'ye tatile gelen ve milyonlarca Türk'ün yaşadığı bir ülkede, Türk imgesinin bu kadar kötü ve gerçeğinden uzak olarak yansıtılmasının tek açıklaması, sadece hala Alman toplumunun Türkleri düşman olarak görmüş olmasıdır.

Ancak, Türk kimliğini yansıtan Topkapı filmi, diğer filmlerin aksine Türkleri karalamaya ve kötülemeye yönelik olarak yapılmamıştır. Yönetmeni Jules Dassin ve senaristi, Monja Danischewsky olan 1964 yapımı Topkapı, güldürü atmosferi içinde, Topkapı Sarayının hazine dairesine yapılan soygunu ve bunu planlayan çetenin başına gelen olayları konu alır (Adiloğlu, 2005: 212). Bu filmde genel olarak diğer filmlere göre, daha olumlu bir Türk imajı çizilerek, Türklerin yardımseverliğinden bahsedilir ve daha olumlu bir Türk imgesi aktarılır ve bu filmde şaşırtıcı şekilde sinerji yaratacak bir etki sağlamaya yönelik tutum sergilenir.

Genel olarak, Batı sinemasında, Türk kimliği değerlendirildiği zaman, Türklerin, sinemanın sessiz döneminden itibaren, “katliam tutkunu, ırz düşmanı, kaba, ilkel, güvenilmez, istilacı, talancı insanlar” olarak basmakalıp önyargularla tasvir edilmiş olduğu görülmektedir. Ayrıca, Türkler, “harem hayatı, esir pazarları, göbek dansları, fesler, işkenceler” vb. imgelerle tanıtılmışlardır (Scognamill, 1996: 21-22). Geçmişten itibaren sinemada oluşturulan olumsuz Türk imgesi, günümüzde yeni olumsuz niteliklerle de pekiştirilerek, devam etmektedir. Görüldüğü gibi, Türklerin “öteki” olarak görülmesi ve olumlu bir çok özelliğinin göz ardı edilerek, kültürel açıdan zenginleştirici bir sinerji alanı yaratılmasından kaçınılması durumunda, kitaplarda olduğu kadar, filmlerde de şahit olunmaktadır. Özellikle, Türkiye'nin, Avrupa Birliğine girmesinin gündemde olduğu bu günlerde, geçmişten gelen ve Türkiye üzerine yapışmış kalmış kötü Türk imajlarından kaynaklanan birçok ülkenin ön yargılı bakışları her an Türkiye'de hissedilmektedir. Mesela, 4 Mart 1997'de Avrupalıların, “Türkler farklı bir dine ve kültüre sahip oldukları için Avrupalı olamaz” şeklinde bir açıklaması olmuştur. Yani, Türk'ü “öteki” yapan sahip olan dinsel ve kültürel özellikleri olarak görülmektedir. Bu nedenle, Türklerin önünü kesmek için yürütülen davranışlar farklı yönlerde de devam ederek, bütün dünyada düşman Türk imgesinin pekiştirilmesi amaçlanmaktadır. Geçtiğimiz günlerde Almanya'da kabul edilen soykırım yasası da bunun en güncel kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü, Türk toplumu her koşulda potansiyel bir tehlike olarak görülmektedir.

2.1.2. Şiirde “Türk”

Birçok farklı örnekte de şahit olunduğu gibi, geçmişten günümüze kadar, Batı'da Türk imgesi çeşitli alanlarda aktarılmaktadır. Bu alanlardan bir diğeri de, insanların kendini en güzel ifade etme aracı olan “şiirdir”. Batılılar, Türk kimliği hakkındaki görüşlerini şiirlerinde de yansıtmaktadırlar. Ancak, diğer alanlarda olduğu gibi, Türkler hakkında olumlu ifadelerin olduğu şiirlere rastlamak çok da mümkün değildir. Örneğin, Samo Chapulka, Türkler hakkında düşüncelerini, yazdığı şiirde açıkça dile getirmektedir. Samo Chapulka'nın günümüzdeki en ünlü şiiri, 1678'de Poniky köyünden 300 kişinin esir alındığı gerçek bir Türk istilasından yola çıkılarak yazılan “Poniky'li Türk”tür. Cahpulka'nın şiirinde Türk kimliğini yansıtan kişi de, köyün dışında saklanırken bulunduğu yaşlı bir kadına karşı davranışıyla, tam bir barbarı anlatmaktadır. Mesela, bu şiirden alıntılanan bir kısma göre: “Türk sürükler yaşlı kadını, dağlardan tepelerden, sert çabatos arasından ve ayağından kan akarken kadının, Türk ona bakıp kahkahalar atar” (Sabatos, 2005: 251). Görüldüğü gibi, bu şiirdeki Türk, “zalim, barbar” Türk'tür ve şiiri okuyan kişilerde nefret uyandıran bir etki bırakmaktadır. Bunun yanında, Rus şair, Mikail Lermontov'un 1829 yılında yazdığı “Bir Türk'ün Yakınmaları” isimli şiirde de, Türkiye “yabanıl ülke” şeklinde anlatılmaktadır. Bu şiire göre, Türkiye: “kurnazlığın ve

kaygısızlığın kötülükle birleştiği, insan yüreklerinin korkuyla kıvrıldığı, sevinçlerin ardından azarlayışın geldiği, akılların taş gibi soğuk ve sert, insanın tutsak olduğu ve zincir altında inlediği ülkedir” (Behramoğlu, 2005: 242). Anlaşıldığı gibi, “Bir Türk’ün Yakınmaları” isimli şiirinde Lermontov, Türk kimliğini aktarırken, akla gelebilecek ve Türkleri “öteki” olan millet olarak gösterecek birçok olumsuz ifadeyi kullanmaktadır ve Türk toplumuna düşmanlığını açıkça yansıtmaktadır. Çünkü, ona göre Türklerin yurdu, neredeyse cehennemi yaşatacak kadar kötü bir yerdir ve bu şiiri okuyanlarda Türkiye hakkında önyargılı bir bakış açısına neden olmaktadır.

16.yy Alman yazarı Frank Buchmann da, Türk kimliğini, birçok Batılının daha öncede kullandığı “köpek” imgesi ile aktararak, Türkler hakkındaki olumsuz düşüncelerini yansıtmaktadır. Buchmann Türkleri anlattığı dizelerde böyle seslenmektedir:

Ey Alman kahraman
Görebiliyor musunuz bu sefaleti?
Koşun, koşun, kılıcı alın
Kesin şu kan köpeğini
(Voughan, 1954: 136)

Bu dizeler de, daha önceki örneklerine benzer olarak Türklerin “zalim” olarak algılanmasına ve düşman Türk görüşünün oluşmasına neden olmaktadır. Çünkü, geçmişten itibaren, Orta ve Batı Avrupalı kimliğinin oluşumunda belirleyici simgelerden biri, yarı-tarihsel, yarı-metaforik Türk imajıdır. Türk imgeleri, yüzyıllar boyunca, bu bölgedeki kültürlerin çoğunda yabancı hükümlanlığa ait tehditkar bir gücün sembolü olarak boy gösterdi (Sabatos, 2005: 247). Bu nedenle, bütün dünyada hem geçmişte hem de günümüzde oluşturulan Türk imgesi her zaman gerçeği yansıtmamakla beraber, yüzyıllardır Türkler hakkında oluşturulan olumsuz ifadeler sonucunda oluşan önyargının, günümüzde bile Türkler üzerinde kötü yönde etkisi olmaktadır. Çünkü, birçok toplumda, “barbar, korkunç Türk imgesi” devam etmektedir ve olumsuz bir Türk algısı doğmasına neden olmaktadır. Bu şekilde de, bilgi paylaşım şeklinde Türk kimliğinin sinerji yaratacak bir şekilde işlevsel hale getirilmeyerek; her fırsatta olumsuz niteliklerle karalanıp, dışlandığı anlaşılmaktadır.

2.1.3. Resimde “Türk”

Bir toplum hakkında herhangi bir imgenin oluşması, sadece yazılı bir şekilde değil, aynı zamanda resim, müzik, heykel gibi birçok güzel sanatlara dayalı ifade şekilleri aracılığıyla da sağlanmaktadır. Bu nedenle, Türk imgesini tüm dünyada bilgi paylaşımı düzeyinde sinerjik bir etki yaratabilmesi açısından değerlendirirken, yazılı kaynakların yanı sıra, her türlü sözel ve görsel kaynakları da incelemek gerektiği anlaşılmaktadır. Çünkü, Batıda Türk imgesi sadece yazılı eserlerde değil, Batının sanatında, müziğinde, şiirinde.. vb. gibi birçok kendini ifade etme şeklinde de, yansıtılmaktadır. Ancak, bütün dünyada genel olarak aktarılan olumsuz Türk kimliğinin, görsel sanatlarda da etkili bir şekilde devam ettirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Örneğin, Fransız ressam Jean-Baptiste Vanmour ile Jean Leon Gerome’nin resimleri Türk imgesini aktaran eserlerden bazılarıdır. Bu ünlü ressamların Türk kimliğini ele aldıkları resimlerinin bazıları olumlu iken, bazıları ise tamamen olumsuz bir Türk portresi çizmektedir. Bu ünlü ressamlardan Jean-Baptiste Vanmour’ın Türk kimliği ile ilgili resimleri genel olarak değerlendirildiği zaman, daha olumlu bir Türk imgesi ile karşılaşılmaktadır. Vanmour’ın resimlerinden bazılarına göz atıldığı zaman:

(Jean Baptiste Van Mour:
Portrait Of A Sultan
2-1st- art-gallery.com)

(Jean-Baptiste Van Mour (1671-1737)
(Turkish Woman Smoking_bjws.blogspot.com)

(Jean-Baptiste Van Mour (1671-1737
(beneaththeground.org)

Vanmour'un aksine Jean Leon Gerome ise, daha olumsuz bir Türk kimliği resmederek, özellikle "harem ve Türk kadını" temalarını ele almaktadır. Gerome'un esir olan kadınları aktardığı resimlerine göz atıldığı zaman, Osmanlı dönemindeki harem hayatını bir anlamda eleştirdiği anlaşılmaktadır:

(The Spectacular Art of Jean-Léon Gérôme.
'Achat d'Une Esclave'
Center consulfrance- losangeles.org)
russianpaintings.net)

(Gerome Jean-Leon -
Paul Getty -

Jean Leon Gerome'un resimlerinden de anlaşıldığı gibi, Gerome Türk kimliği ile ilgili resimler yaparken, daha çok insanlık değerlerine aykırı olan haremdeki esir kadınlar ve kadın satışı konularını ele alarak, bu açıdan Osmanlı Dönemini eleştirmektedir. Bu şekilde de, Gerome, bazı toplumlarda olumsuz bir Türk kimliği algılaması oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

2.1.4. Müzikte "Türk"

Bütün dünyada geçmişten günümüze kadar, birçok alanda olduğu gibi, çeşitli toplumlar müziklerini düşüncelerinin aracı olarak kullanmış ve Türkler hakkında besledikleri duyguları da müzikleri ile yansıtmışlardır. Ancak, çoğu zaman birçok örnekte de görüldüğü gibi, Türkler hakkında yazılan şarkılarda da, "Türk" adı "zulüm ve

acımasızlıkla” eş anlama getirilmektedir ve “Türk gibi zalim”, “Türkler gibi konaklamak” gibi ifadeler sabit deyimler halinde kullanılmaktadır (Spohn, 1996: 144). Örneğin, dünyaca ünlü besteci, W. A. Mozart’ın da eserlerinde Türk kimliğine yer verdiği görülmektedir. W. A. Mozart, Türk imgesini, “Saraydan Kız Kaçırma” operası ile aktarmıştır. Saraydan Kız Kaçırma operası Mozart’ın Türkiye ve Türk müziği ile ilgili olarak yazmış olduğu eserlerin en başında gelmektedir. Eser genel olarak Doğu temasını hissettirmeyi amaçlamış, kabalık, iradesizlik, erdemsizlik ve kötülük gibi özellikler Osmanlı ve Türk imgesiyle bağlantılandırılmıştır (Güleç, 2007: 142 -151). Aynı şekilde, başka bir örnek olarak ele alınabilecek olan, Türklere karşı ırkçı göndermeler yapan "Zillertaler Türk Avcıları" grubu, şarkılarında "kendi kanları içinde yatıyorlar", "bütün Alileri kesip biçmeliyiz" şeklinde ifadeler kullanılmaktadır (Yeni Yüzyıl Gazetesi, Temmuz 1997). Görüldüğü gibi, bu grubun yaptığı şarkıların sözleri, onların sadece basit bir Türk düşmanı değil; ciddi şekilde Türk ırkını yok etmek amacıyla halkı kışkırtan ve soykırımcı düşüncesi ile hareket eden kişiler olduklarını gösteriyor. Ayrıca, "Zillertalli Türk Avcıları" gibi isimlere sahip ve sadece Türklere yönelik bu düşmanlıkların dile getirildiği CD'lerde, Türklerin nasıl yakalanıp yok edildiğini anlatan hayali öyküler de kurgulanmıştır ve Alman olmayan üreticilerin mallarına karşı da ciddi bir anti kampanya yürütülmektedir. Bu CD'lerin dış ülkelerde üç marka imal edilip Almanya'da yirmi beş ile yüz Mark arasında satıldığını belirten yetkililer, Neonazi CD'lerin ciddi bir pazar oluşturduğunu söylemektedir (Cumhuriyet Gazetesi, Kasım 1997). Tabii ki, geçmişten bugüne yürütülen bu düşman Türk propagandaları, birçok Türk vatandaşının Almanya'da katledilmesine bile neden olmuştur. Bu nedenle, bir toplum hakkında olumsuz imge oluşturulurken, bunun sonuçlarının zaman zaman çok ciddi zararlara neden olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Mesela, 23 Kasım 1992'de, Mölln kasabasında bira içerek, yabancılardan, Almanlardan, milliyetçilikten bahsederken, birkaç Türk'ün evini yakmaya karar verdiklerini, yakalandıktan sonra itiraf eden 19 yaşındaki Lars Christiansen ve 25 yaşındaki Michael Peters, Mühlen ve Ratzeburger caddelerinde, Türklerin yaşadığı iki eve molotof kokteyli atmışlardır.

Türk imgesinin müzik aracılığıyla yansıtıldığı diğer bir örnek ise, dünyaca ünlü "System of a Down" metal grubunun bazı şarkılarından. Dünyaca ünlü, metal grubu, "System of a Down", birçok şarkı ve klbinde Türk düşmanı olduğunu açıkça göstermektedir. Hatta, bu grup, neredeyse her konserinde Türkiye'ye küfretmektedir. 1995 yılında ABD'de kurulan dört kişilik grubun solisti Tankyan, Lübnan doğumlu bir Ermenidir. Ayrıca, Tankyan Eurovision şarkı yarışmasını sözde soykırımı dünyaya duyurmak için mükemmel bir fırsat olarak gördüğünü dile getirmektedir. Türk düşmanı bu grup soykırımı desteklemenin yanında, Türklere ırkçı bir tutum ile yaklaşmaktadır. Örneğin, bu grup "Holy Mountain" isimli şarkılarında, Türklere ve Atatürk'e hakaret yağdırmaktadır (Milliyet, Haziran 2006).

“Holy Mountain” İsimli Şarkı Klbinden Görüntüler

Kareler klipten alınmıştır...

(Milliyet, 16 Haziran 2006)

Bu klipte Türklere hakaret edilmekte ve Atatürk'ün resminin altında "katil" yazısı geçmektedir. Ayrıca, "System of a Down" grubu, Ermeni meselesinin konu olarak ele alındığı, Carla Garapedian tarafından yönetilen 2006 yapımı, "Screamers" isimli filmin de müziklerini yapmıştır. Anlaşıldığı gibi, bütün dünyada çeşitli alanlarda Türklere yönelik düşmanca tutumlar devam etmektedir ve her defasında olumsuz Türk imgesi, günümüzde de Almanya'nın onayladığı soykırım yasası örneğinde olduğu gibi farklı bir açıdan kötü yönde pekiştirilmektedir. Her defasında, Türk kültürel, toplumsal, tarihsel değerleri bilgi paylaşımı açısından ciddi bir olumlu etki yaratma potansiyeline sahip olmasına rağmen; bu sinerjik etki neredeyse her zaman bilinçli olarak göz ardı edilmeye çalışılmaktadır.

2.2. Etimolojik Açıdan Türk İmgesi

Bütün dünyada inşa edilen Türk imgesi hakkında bilgi paylaşımı düzeyinde genellikle negatif özellikleriyle ön plana çıkarılarak, sinerjisi kasıtlı olarak önemsenmeyen Türk kimliği hakkında yapılan bu değerlendirmede, ne anlama geldiği hakkında birçok tartışmaya neden olan "Türk" kelimesini ele almak gereklidir. Çünkü, birçok kişi, olumsuz Türk imgesini inşa ederken, Türk kelimesine de negatif anlamlar yükleyerek, Türk kelimesini amaçları yönünde işlevsel hale getirmiştir. Örneğin, Luther'in çağdaşı bir Protestan din bilgini, Türk sözcüğünün "işkence" (torxuere) kelimesinden türemiş olduğunu iddia ederken, başka bir din bilgini ise, "aldatma" (trux) kelimesinden geldiğini öne sürer. Yani, onlara göre, Türk kimliği, isminde bile zalimlik ve işkence içermektedir. Luther ve din bilginlerine ek olarak İbrani ve Arap tarihçilerinde de Türk kelimesi ile ilgili benzer bir tutum görülmektedir. Onların da bazıları, Türk isminin (Turco), "acı çektirme" (a torquendo) veya "işkence" (a tortura) ile ilişkili olduğunu, "ellerine düşenlere acılar veren belalılar" anlamına geldiğini söylemeye çalışırlar (Lanza, 2005: 88). Görüldüğü gibi, Batıda, Türk kimliğini olumsuz yönde yansıtmak için, her türlü yönden saldırılar hızla devam etmektedir.

Bunun yanında, batı toplumunda Türk kelimesi etimolojik açıdan ele alındığı zaman, birçok toplumda, "Türk" adının, "zalim, vahşi, şiddet yanlısı" gibi özellikleri yansıttığı görülmektedir. Tarihsel-mitolojik yönden ise, Türklerin, Avrupa'da zalim bir halk olarak tanınan İskitlerden türediği ileri sürülmüştür. Tüm bu araştırmalar sonuçta "Türk" sözcüğünün "Askeri güç ve zulüm" ile ilgili özelliklerle bağdaştırıldığını ortaya çıkarmaktadır (Spohn, 1996: 19-22). Batılar tarafından, Türk kelimesi dilsel açıdan yorumlanırken bile, Türk kelimesine olumsuz düşünceler yüklemekten geri kalınmamıştır. Ayrıca, geçmişten itibaren çoğu toplumda, Türk kelimesi ile ilgili olumsuz anlam yüklenen birçok ifadeye rastlanmaktadır. Örneğin, Almanya'da öteki olarak görülen Türkler hakkında birçok olumsuz anlam taşıyan ifade ve söylemin kullanıldığına şahit olunmaktadır. Bu şekilde, Alman toplumunun, yıllardır iç içe yaşadıkları Türkleri ne kadar düşman şeklinde algıladıkları ve hiçbir zaman onları gerçekten benimsemedikleri görülmektedir. Örneğin, Almanlar için "Türk ve ya Sultan" kelimesi, "sahtekarlık" ve "çok tehlikeli, saldırgan köpekler" anlamında kullanılmaktadır. Aynı şekilde, "Türkleme" olarak kullandıkları, "Türken" kelimesi, birisini aldatmak durumu için söylemeyi tercih ettikleri bir ifadedir. Türkleri kötülemek için oluşturdukları diğer ifade ise, "Türk canisi" anlamındaki "Türkenstecher"dir. Almanlar, başka insanları öldürmeye tehdit eden kişilere, bu kelime ile seslenmektedir. Görüldüğü gibi, Türkler hakkında yürütülen olumsuz propaganda hareketleri, her alanda devam edilerek, "öteki" olan Türk imgesi sağlamlaştırılmaktadır. Ayrıca, İtalya'da da olumsuz Türk imgesi, hala kullandıkları Türklerle ilgili ifadelerle canlı tutulmaktadır. Çünkü, bir İtalyan çocuğu üzerinde otorite sağlamak isterken, çocuğunu "Seni Türklere veririm!" diyerek korkutmakta ve İtalyanların, çocukluktan itibaren Türk düşmanı olmasını sağlamaktadır. Bunun yanında, İtalyanlar, "Türk gibi küfretmek" ("bestemmia come un Turco") ve "Türk gibi pis kokmak" ("puzza come un Turco") deyimlerini de sıkça kullanmakta ve toplumlarında olumsuz bir Türk imgesinin inşa edilmesini sağlamaktadır.

Avusturya'da Türk kimliği ile ilgili ifadeler değerlendirildiği zaman, Avusturya'da da, İtalya'da görülen çocukluktan itibaren düşman Türk imgesi inşa etme durumu ile karşılaşmaktadır. Örneğin, Avusturya'nın bazı kesimlerinde de, çocuklar "Es ist schon dunkel. Türken kommen. Türken kommen" ("Hava çoktan karardı. Türkler geliyor. Türkler geliyor.") şeklinde korkutulmaktadır. Bunun yanında, Avusturyalıların kullandığı "Türkten daha kötü yaptın" ya da "Türk bile daha kötüsünü yapamaz" deyimleri de, düşman bir Türk portresi inşa etme amacını kanıtlayan söylemlerdir. Görüldüğü gibi, bazı toplumlar, "öteki" gördükleri kimliklere karşı öyle bir psikolojiye sahiptirler ki; o toplumlar kendi dillerinde onları kötüleyen, karalayan kelime, deyim ve söylemler üretmekten geri kalmamaktadırlar. Bu da, o toplumlardaki negatif imajın pekiştirilmesine ve insanların bunu bilinçaltlarına yerleştirmelerine neden olmaktadır.

Avusturyalıların "Türkten daha kötü yaptın" ifadesine benzer olarak, Fransızlar da "birisine kötü davranmak" anlamında, "Türk gibi davranmak" ifadesini kullanarak, Türk kimliğini kötülemektedirler. Aynı şekilde, İspanyolca ve Fransızca'da "yapılan kabahatin kolayca başkasının üstüne atılacağı, el altında bulunan suçlu" anlamına gelen "Türk Kafası" deyim ve İngilizce'de "vahşi, gaddar, yönetilmesi zor insan" anlamına gelen "Türk" vb. gibi sözcükler kullanılmaktadır (Galle, 1995: 11). Bunun yanında, Yunanca'da, "öfkesi onu Türk haline getirdi" diye Türkçeleştirilen ifade "birine ya da bir şeye aşırı öfkeyi" göstermek amacıyla kullanılmakta ve Türklerin ne kadar sinirli bir toplum olduğunu yansıtmaktadır. Rusça'da ise, günlük konuşmalarda, karşı taraf anlayışsız ise, "Yoksa sen Türk müsün?" anlamına gelen "Razve tıy turok?" (Behramoğlu, 2005: 236) ifadesi kullanılarak, Türkler aşağılanmaktadır. Aynı anlamda, Ermeniler de, bir kişi herhangi bir konuyu anlamadığı zaman, "Sen Türk müsün?" sorusunu sorarak, sahip oldukları olumsuz Türk imgesi düşüncesini yansıtmaktadır.

Türk kimliği algılama şekli açısından İngiliz toplumu değerlendirildiği zaman, genel olarak İngilizlerin de Türk kimliğini öteki görerek, Türk imgesini olumsuz ifadeler ile inşa ettiklerine şahit olunmaktadır. Örneğin, İngiltere'de kullanılan "soğuk Türkiye" anlamındaki "cold Turkey" ifadesi, İngiliz toplumunda "bir alışkanlıktan bir anda vazgeçmek" durumu karşısında söylenmektedir ve bu ifade, "devamlılık ve kararlılık" açısından Türk kimliğini olumsuz açıdan yansıtmaktadır. Aynı şekilde, bu kelimenin anlamına dayalı olarak türetilen "colloq" kelimesi ise, çok daha olumsuz bir anlama sahiptir. Bu kelimenin birinci anlamı, "aptal kişidir"; ikinci anlamı ise, "tamamen başarısız olmuş bir film ya da oyundur." İngilizlerin kullandığı diğer bir ifade ise, "talk Turkey" ise, "patavatsızca konuşmak" anlamına gelmektedir. Görüldüğü gibi, İngiliz toplumu, Türk imgesini olumsuz bir yönde aktarmak amacıyla, toplum içinde çeşitli ifadeler kullanmaktan çekinmemişler ve Türkleri düşman olarak gördüklerini bir kez daha ispatlamışlardır.

Türk kimliği hakkındaki olumsuz deyimlerin yanı sıra, Türkler hakkında oluşturulmuş bazı fıkralar da bulunmaktadır. Bu fıkraların bazılarında göz atıldığı zaman, "Bir Türk koşu atı neresinden tanınır? Başörtüsünden", "Kim daha hızlı uçar? Türk mü? Yahudi mi? Toz boktan daha hızlı uçar.", "Yahudilerle Türkler arasında ne fark vardır? Yahudilerin geçmişi Türklerin geleceğidir" (Söylemez, 1994: 171- 174) vb. şeklindeki ifadeler ile karşılaşmaktadır. Görüldüğü gibi, bu fıkralarda da, Türk kimliği oldukça aşağılanıp, ötekileştirilmektedir. Ancak, bir toplumun dil aracılığı ile diğer kimlikleri ötekileştirmesi ve aşağılaması sadece Türk kimliğine yönelik değildir. Çeşitli toplumlar tarafından olumsuz ifadelerle tanımlanan Türkler de, Araplar, Ermeniler, Yunanlılar başta olmak üzere, çeşitli toplumları negatif imgelerle tanımlamıştır. Örneğin, Türk toplumu, Ermeni ırkından olanları aşağılamak için, "Ermeni dölü" ifadesini kullanırken, aynı zamanda Arap toplumu ile ilgili, herhangi bir durumu anlayamadıkları zaman "Anladysam Arap olayım" diyerek kendilerini bu ifadelerle anlatmaktadırlar. Tabii ki, bir çok Türk insanı karışık bir durum içindeyken ise, "Arap saçına döndü" deyimini kullanarak, Arap toplumunu bir kez daha aşağılamaktadır.

Bunun yanında, Türk kimliğinin çeşitli toplumlara ait sözlüklerde nasıl tanımlandığını değerlendirmek de, Türk imgesinin hangi ülkede nasıl inşa edildiğini göstermesi açısından önemlidir. Örneğin, Fransızcadaki, *Larousse du e Siecle* (1933) adlı sözlük ve ansiklopedideki Türk maddesindeki anlamlara bakıldığı zaman, oldukça olumsuz ifadeler yer verildiği görülmektedir. Bu sözlüğe göre Türk: “1)Türk olmak, Müslüman olmak anlamındadır ve kötüyü bir deyimdir. 2) Sert, acımasız. 3) Bitkiler için çok zararlı bir böcek olan mayısböceğine, özellikle kurtçuklarına halk arasında Türk deniyor. 4) Kabaca, sertçe” ifadeleri ile tanımlanmaktadır. Görüldüğü gibi, bu sözlük Türkler hakkında oldukça önyargılı bir bakış açısına sahiptir ve Türk kimliğini olumsuz ifadelerle tanımlamıştır. Aynı şekilde, *Webster's New International Dictionary of the English Language 'de* (1951) Türkler: “1)Türklerle atfedilen niteliklere sahip biri, örneğin hilekarlık (duplicity), şehvetlilik (sensuality), vahşilik (brutality) gibi. 2) Erik zararlısı bir böcek, başka bazı zararlıların kurtçukları” ifadeleri ile aktarılmaktadır. Özet olan *Webster's Collegiate Dictionary 'de* ise; Türk kimliği acımasız ya da müstebit olan kişi (arkaik) olarak tanımlanmıştır. Yani, İngiliz toplumunun da, Türkleri sözlüklerinde hiç de olumlu bir şekilde yansıtmadıkları ve birçok kötü imge ile aktardıkları görülmektedir.

Ayrıca, 16.yy İspanya'sının en kapsamlı sözlüğü olan, Orozco Covarrubias sözlüğünde ise, Türk'ün tanımını: “Alçak ve pis alışkanlıkları olan, çalarak ve başkalarına kötü davranarak yaşayan bir halk” (Kumrular, 2005: 115) şeklinde yapılmaktadır. Bir de Almanca sözlüklere bakıldığı zaman, Türk kelimesi, genel olarak “sahte, uydurmak, hile yaparak aldatmak, Türk canisi, başkalarını cinayet ve kötülükle tehdit eden kimse” anlamına gelmektedir. Birçok Alman sözlükte, Türk kelimesi “kirlilik” anlamına gelen, “Türk gibi kirli” (dity as a Turk), “Türk gibi görünmek” (looking like a Turk), “Türk gibi kara olmak” (being black like a Turk) .vb. gibi deyimlerle kullanılmaktadır. Ayrıca, Rainer Jogschies'in 1987 yılında yazdığı, *Yeni Önyargılar Sözlüğü'nde* (*Das Neue Lexikon Der Vorurteile*), Almanların Türklerle nasıl önyargılı gözlemlerle baktıklarına, tamamen ırkçı tutumlarına ve Türkleri nasıl “öteki” olarak gördüklerine, kendi ağızlarından kullandıkları ifadeler aracılığıyla şahit olunmaktadır. Bu sözlükte Türkler: “Saygınlığı az, düşmanı çok, savaşçı, kararlı, deli fişek, söven insan, karlılarıyla arkadan sevişen, sarımsak kokan, yeri ve sırası en aşağıda olan, küçük parmağını verince elini kapan, kargalar gibi çalan” (Dellal, 2002: 24-25) kişiler olarak yer almışlardır.

2. 3. Türklerle Özgü Yaşam Deneyimlerine Bağlı Türk İmgesi

Geçmişten bugüne kadar, neredeyse bütün dünyada Türkler çoğu zaman kötü bir şekilde yansıtılmış olsalar bile, Türklerin hayat tarzları, kültürleri her zaman merak uyandırmış ve birçok esere konu olmuştur. Bu nedenle, bu tarz bir çok eserde, coğrafya ve zaman tanımaksızın Türklerin taşıdıkları değerler, Türk kimliği ile özdeşleşen objeler, mekanlar, görülmek istenen imajlar yer almaktadır. Çünkü, birçok toplumda Türklerin “atları, bıyığı, sarığı, sakalı, fesi, kaftanı, tütününü, halısı, kilimi, dokuması, kumaşı” vb. kimliksel değerleri hakkında bilgi edinilmek istenmektedir. Normal koşullarda, özellikle Avrupa ülkeleri, bu kadar merak ettikleri Türk kültürel değerlerini kendi kültürleri ve dünya çapında paylaşarak, çok etkili bir sinerjik boyut sağlanabilecek olmasına rağmen; sahip oldukları nefret dolu, önyargılı bakış açılarından ötürü, bu düzeye hiçbir zaman tam olarak ulaşamamışlardır. Yani, Batılı toplumlar yüzyıllardan beri, hem Türk toplumundan kurtulmak istemiş, hem de Türkleri ve kültürlerini çok yakından tanımak istemişlerdir. Batılılar, hem merak ettikleri hem de günümüzde bile kendileri için hep bir tehdit unsuru olarak gördükleri Türk toplumundan asla vazgeçemedikleri için, Türklerin yaşam deneyimleri hakkında da düşüncelerini dile getirmektedirler. Örneğin, yaptığı birçok geziden sonra, Türkiye'yi ziyareti sonucunda, Francisco de Miranda, Türkler hakkında bazı düşüncelerini aktarmaktadır. Ona göre: “Türk kaptan gemisini bizim uzak yol süvarilerimizden daha otoriter şekilde yönetiyor. Allah için, herkesi mum gibi yapmış. Bununla beraber, yolcular arasında hiç ayırım yapmaksızın her gün ikisini üçünü sofrasına davet ediyor. İster Zenci bir Arap olsun, isterse Türk bir ağa, hiç fark etmiyor; hepsi parmaklarıyla yiyorlar ve ellerini aynı kaba daldırıyorlar” (Kutlu: 2005, 287). Miranda, Türkler hakkında olumlu düşüncelerini dile getirmesine rağmen, Türk milletinin yemek alışkanlığının ne kadar kötü olduğunu, herkesin parmaklarıyla aynı yemekten yediğini

söyleyerek, negatif yönde bir Türk yaşam şekli gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Bu şekilde de, Miranda ima yoluyla, “pis Türk” imgesini oluşturmakta ve bir anlamda Türkleri aşağılamaktadır. Türklerin yemek alışkanlığı kadar, bütün dünyada bilinen “bağdaş kurarak oturma şekilleri” de, birçok kişi tarafından yorumlanmaktadır. Öyle ki, Türkler, oturma şekillerine uygun giyinmeyi tercih eden bir toplum olarak yansıtılmaktadır. Ünlü düşünür Hegel’in ifadelerinden anlaşıldığı gibi, Türkler giyim ve yaşam şekli ile de Batıdan farklı bir toplumdur. Hegel, “Doğuluların uzun, geniş giyişleri, bol pantolonları bizim canlılığımıza ve devingenliğimize pek uymaz; bu tür giysiler sadece Türkler gibi bacaklarını büküp bütün gün oturanlara ya da yavaş ve vakarla devinen Türklere uyar” (Kumrular, 2005: 120) şeklinde düşüncelerini açıkça dile getirmektedir. Hegel’in bu ifadeleri, onun, Türkleri Doğulu toplumlar ile aynı kriterler içinde değerlendirdiğini ve canlı olmayan, durağan bir toplum olarak gördüğünü yansıtmaktadır. Ancak, bütün dünyada savaşçı ruhu ve fetihleri ile tanınan bir toplumun, hareketsiz olarak görülmesinin oldukça haksız bir eleştiri olduğu da anlaşılmaktadır.

Birçok alanda Türk kimliği hakkında haksız eleştiri yapmaya devam eden, Batı dünyası, Türkleri olumsuz yönde aktarmak için o kadar çok yol denemişlerdir ki, bir Türk spor dalı olan “yağlı güreşlere” bile negatif anlamlar yüklemeyi başarmışlardır. Mesela, Peder Boucher, 1620’lerde şöyle yazar: “Batıların gözünde Doğulular şehvetli, ahlaksız, kibirli, kösnül, uğursuz, seks düşkünü olup, hedef ayırt etmeyen bir cinsel dürtünün egemenliğindedirler. Pehlivanlar, Türk güreşçileri, kükreyen boğalar misali, erkek gücünü simgelerler: iyice yağlanmış deri kispetleri saymazsak, yarı çıplak erkekler. Ayrıca, bu pehlivanlar bakirdirler...” (Servantie, 2005: 41-42) Görüldüğü gibi, Türklerin ata sporu olan yağlı pehlivan güreşi yapan erkekler, hiçbir hedef gözetmeden sadece “cinsel dürtülerine” göre hareket eden, bir anlamda akıllarını kullanamayan insanlar şeklinde aktarılarak, oldukça aşağılanmaktadır. Ayrıca, bu ifadelerden anlaşılacağı gibi, Boucher’e göre, pehlivanlar hedef gözetmedikleri için, karşılıklarına çıkacak herkese, kadın-erkek bakmaksızın saldıracak bir potansiyele sahip şekilde yansıtılmaya çalışılmaktadır. Yani, yağlı pehlivanlar tamamen “sapık” olarak anlatılmaktadır ve Türk sporu da olumsuz bir şekilde aktarılarak, aşağılanmaktadır.

Batılılar için Türk kimliğinin karalama yönündeki araçlardan bir diğeri ise, tamamen Türklere özgü olan “Karagöz” oyunları olmuştur. Birçok Batılı seyyah, Karagöz oyunlarını, “açık saçık, ahlaksız, utanç verici, müstehcen” olarak görmüştür. Bu Batılı seyyahlar, Karagöz oyunları ile ilgili olarak, “şok edici şakalarıyla anlatılmayacak kadar iğrenç (Hobhouse), kinizmin isyanı, rezil içgüdüler, hayvani arzularla zevk düşkünü, korkunç silahı tüm düşmanlarını tehdit eden meşhur Lampsaque tanrısı benzeri, müstehcenlikle dolu gölge gösterileri, bir yumruk, bir tür Mr. Punch, ama onun son derece özgün bir çeşidi, aşkı ama teknik ayrıntıları en hoşgörülü kişileri bile rahatsız edebilecek, son derece bedensel bir aşkı dile getiriyor (Rolland) ve ilk örneğini sultan Bayezid’de, son (kalmayacağını umduğumuz) örneğini reformcu Mahmud’da gördüğümüz gibi, kendini yasak zevklere kaptırıp, sık sık haremın ağırbaşlılığını bir kenara itiyor”...vb. gibi çeşitli yorumlar yaparlar (Servantie, 2005: 42). Anlaşıldığı gibi, Batılılar tarafından her alanda olumsuz saldırılara maruz kalan Türk kimliği, “karagöz” oyunlarını neredeyse hiç kaçırılmadan izleyen seyyahların aşağılayıcı tanımları ile kötülenmektedir. Türk kimliğini tanımlamak için Batılıların kullandığı ifadeler, bu sefer “karagöz” oyunları için dile getirilmekte ve olumsuz Türk imgesi bir kez daha pekiştirilmektedir.

Batıda Türk kimliği hakkında çeşitli yorumlar yapılmasına neden olan diğer bir konuda, “harem hayatıdır.” Osmanlılar döneminde sürdürülen “harem” hayatı, günümüzde bile, bütün dünyada etkisini sürdürmektedir ve bazıları kişilerde yıllar önce sonlanan bu geleneğin hala devam ettiği inancı bile bulunmaktadır. Bunun en yakın örneği, 2011 Ocak ayında, Türk televizyonunda yayınlanan “Muhteşem Yüzyıl” dizisinin etkisiyle, bir grup Amerikalının, Topkapı Sarayı’ndaki tarihi haremi kiralama talebinde bulunmasıdır. Bakanlıktan istenen bu talep, Türkleri oldukça şaşırtmış ve üzmüştür. Ayrıca, geçmişten itibaren, Batıda “harem” imgesi, “yozlaşmış Türk’ü” anlatmaktadır ve

Türkiye’de insan hakkı kurallarının nasıl ihlal edildiğini göstermektedir. Tabii ki, Batı dünyası, zihinlerindeki “harem” fikri sonucunda, günümüzde bile, Türk erkeklerinin birden fazla kadınla evlenme hakları olduğu düşüncelerini taşımaktadırlar ve hatta yurtdışında bulunan Türklere kaç kişi ile evlendiklerini sormaya devam etmektedirler.

Ancak, bütün dünyada Türk yaşam şekilleri ile ilgili söylenecek olan en pozitif şeyin “Türk döneri” olduğu görülmektedir. “Döner” imgesi, Türk kimliği ile ilgili, “harem, karagöz, yağlı pehlivan güreşleri” vb. gibi birçok sembolünün aksine, oldukça olumlu bir etki göstermektedir. Yani, “Türk döneri”, bütün dünyada Türklere hakkındaki olumsuz imgelerin etkisinin tam tersine bir sonuca neden olarak, pozitif bir düşünce yaratmaktadır.

2. 4. Bazı Araştırmalar Sonucunda Oluşturulan Türk Kimliği

Bütün dünyada, birçok kimlik ve toplum hakkında yapıldığı gibi, Türk kimliğinin nasıl bir konumda olduğu ve çeşitli toplumlarda nasıl algılandığı konusunda da bazı araştırmalar yapılmıştır. Hatta, geçmişten itibaren bu araştırmalar artarak devam etmektedir. Örneğin, ABD’de Princeton Üniversitesi’nde, öğrencilerin belli milletler hakkında ne tür bir imaja sahip olduğunu açığa çıkarmak amacıyla bir araştırma yapılır ve denek olarak da öğrenciler kullanılır. Araştırma, 1933, 1951 ve 1969 yıllarında tekrar edilir; her bir dönem arasında yaklaşık yirmi yıl olmasına rağmen, imajlar değişmemiştir. Araştırmaya göre, Zenciler tembel, Çinliler geleneğe bağlı, Almanlar bilimsel, Amerikalılar materyalist, İngilizler soğuk, Türklere ise zalim ve saldırgandır (Baydur, 2005: 171). Türk imgesi, yaklaşık otuz yıl boyunca araştırmaların da gösterdiği gibi, hep aynı yani “zalim” Türk şeklinde kalmıştır. Ancak, bu olumsuz düşünceler, her geçen gün yenileri de eklenerek, pekiştirilmektedir. Çünkü, bu araştırmadan da anlaşıldığı gibi, bir toplum hakkındaki imajlar kolay değişmez, çünkü önyargılar sürekli ekonomik, siyasal, kültürel etkenlerden beslenir ve gelişir.

Aynı şekilde, 2002 yılının mart ve mayıs ayları arasında yapılan bir araştırmada, Avrupa Parlamentosu’ndaki siyasi grupların Türkiye’ye yaklaşımları belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, Komünistler, Yeşiller ve Sosyalistler gibi bazı gruplar tarafından, Türklere’in Kopenhag kriterlerine eksiksiz uymaları, ordunun rolünü azaltmaları, insan haklarını uygulamaları, kadının durumunu iyileştirmesi, Ermeni soykırımını tanınması gibi gerekleri yerine getirmeleri istenmektedir. Ancak, Hollanda, Almanya, Fransa, Avusturya gibi bazı ülkeler ise, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne üyeliğine tamamen karşı çıkmaktadırlar (Servantie, 2005: 28). 2002 yılında yapılan bu araştırma, hala Avrupa’da Türklere’in düşmanca karşılanıp, geçmişteki önyargıya neden olan düşünceler sebebiyle ötekileştirildiğini göstermektedir. Görüldüğü gibi, Batıda, Türk kimliğinin olumlu yönleri tamamen bir yana bırakılarak, Türklere hakkında söyleyebilecekleri bütün durumlar titizlikle değerlendirilmekte ve olumsuz kararlarına haklı sebepler oluşturulmaktadır. Oysa, her geçen gün özellikle de Türkiye’de turizmde yaşanan gelişmelerin sonucunda, birçok Batılı, Türkiye’yi daha yakından tanıma fırsatına sahip olmuştur ve birçok önyargılı düşüncelerinin aslı olmadığını farkındadır. Ayrıca, her durumda Türklere’in potansiyel bir tehlike olarak görülmesi, Avrupa Birliği’ne kabul edilememesi için en geçerli neden olmaktadır. Geçmişteki imgelerin izleri, tıpkı asla durulmayan dalgalar gibi, kolektif bilincin derinliklerine işlemiş olarak karmaşık bir halde durmaktadır. Laikleşmeye, modernleşmeye, köleliğin, çok kadınla evliliğin ve haremın kaldırılmasına rağmen, kolektif bilinçaltında yer eden Türk imajı hala okul kitaplarında bile donup kalmış eski edebiyattan miras önyargılarıyla doludur (Servantie, 2005: 30). Örneğin, Genelkurmay Başkanlığı’nın 27 ülkenin yüzlerce ders kitabında yaptığı araştırma, AB üyeleri dahil pek çok ülke ders kitabında Türklere yönelik öfke ve önyargı dolu ifadeler bulunduğunu ortaya çıkardı. Tüm kuşaklara Türklere; “işkenceci, namus düşmanı” olarak öğretiliyor. Hatta Almanya’da imla kılavuzunda Türk kelimesi 'sahtecilik yapan' olarak tanımlanıyor. Örneğin, Balkanlarda, Arnavutluk İlköğretim 8.sınıf kitabında: “Türklere nerede bulunduğunu öğrenince seni köle yapar, annenın de ırzına geçer “ifadesi geçerken, Bosna Hersek İlkokul 7. Sınıf kitabında ise, “Osmanlılarda

yolsuzluk, şiddet, soygunlar ve asalaklık idarenin temel unsurlarıydı. Bu durum, çoğunlukla hayatta kalma mücadelesi veren itaatkâr nüfusun ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimini imkânsız hale getirmiştir” şeklinde Türklerden bahsedilmektedir. Aynı zamanda, Ermenistan, Ortaöğretim Tarih kitabında ise: “1894 yazında Türkler, Sason bölgesini yakıp yıkmışlardır. 10 binden fazla insan öldürülmüştür. 1895 ilkbaharında Konstantinopol, Erzurum, Sebestiya, Van, Beyazıt ve diğer bölgelerde oturan Ermeniler öldürülmüştür. Erkekler, kadınlar, ihtiyarlar ve çocuklar hunharca katlediliyordu ve evler ateşe veriliyordu. 1894-1896 tarihleri arasında gerçekleştirilen katliamlar sonucunda toplam 300 bin Ermeni öldürülmüştür” ifadeleri verilmektedir. Görüldüğü gibi, birçok toplumda Türkler hakkında okutulan ders kitapları değerlendirildiği zaman, oldukça olumsuz bir Türk imgesi aktarılmakta ve yeni nesillerin de Türk düşmanı olması amaçlanmaktadır.

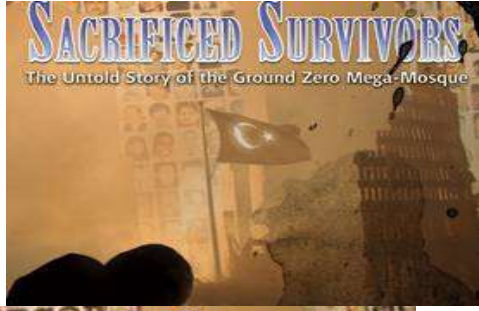
Bu araştırmalardan da anlaşıldığı gibi, Osmanlı İmparatorluğundan günümüze, bütün dünyada Türk imgesi değerlendirildiği zaman, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte, Türkiye'de kökten bir değişim yaşanmasına rağmen, bazı imgelerin hala hiç değişmeden devam etmektedir. Esasında, Cumhuriyet dönemi ile birlikte, medeniyet bazında önemli bir kırılma yaşayan “gelenek”, “geçmiş” ve “kültür”ün hem kendi içinde, hem de dışarıya ve “öteki”ne karşı yeni bir imaj gereksinimi duyduğunu söylemek olasıdır. Bu itibarla, “dünyada Türk imajı” dendiğinde böyle bir açılımın iki boyutu olduğunu da ifade edebiliriz. (Baydur, 2005: 169) Ancak, Türkler hakkındaki “vahşi Türk, hasta adam” gibi bazı ifadeler öyle yerleşmiştir ki, günümüzde bile, Türkiye'de yaşanan her hangi bir olumsuz durum karşısında bu ifadeler tekrar su yüzüne çıkmaktadır. Bu tutumun da en önemli nedeni, bütün dünyada Türkler hakkında olan önyargılı bakış açısıdır.

2.5. Küreselleşen Dünyada Türk Algılama Şekillerinden Bazı Örnekler

Türk Kimliği ile ilgili olarak küreselleşen dünyadan bazı örnekler ele alındığı zaman, hala “öteki” yapılmaya çalışılan bir Türk portresi ile karşılaşmaktadır. Örneğin, 17 Ekim 2010 tarihinde, Christian Action Network (CAN - Hıristiyan Eylem Şebekesi) adlı kuruluşun 28 Ekim'de düzenleyeceği gala sonrasında DVD olarak piyasaya süreceği 45 dakikalık “Sacrificed Survivors: The Untold Story of the Ground Zero Mega Mosque” (Kurban Olan Yaşayanlar - Sıfır Noktası Mega Camisi'nin Anlatılmamış Öyküsü) adlı belgesel film için “ilginç” bir afiş ve kapak hazırlamıştır. Bu filmin afişinde ve DVD kapağında, İkiz Kuleler'in enkazı yakınında göndere çekilmiş bir Türk Bayrağı görülmektedir. Belgeselde kullanılan Türk bayrağıyla, 11 Eylül olaylarından dolayı Türkler direk suçlanmakta ve düşman olarak yansıtılmaktadır:

**“Sacrificed Survivors: The Untold Story of the Ground Zero Mega Mosque”
(Kurban Olan Yaşayanlar - Sıfır Noktası Mega Camisi'nin Anlatılmamış Öyküsü)
Belgesel Filmin Afişi**

(Hürriyet, 17

Ekim 2010)

Yukarda da görülen afiş karşısında Türklerden gelen yoğun tepkiler üzerine, bu kurulu yeni bir kapak hazırlamıştır ve bir açıklamada bulunmuştur. Bu açıklama, "Filmin kapağında sadece Türk bayrağı kullanarak birilerini gücendirdiysek üzgünüz. Türkiye'yi ayrı tutmak gibi bir amacımız yoktu. Bu yüzden kapağa Suudi Arabistan, Pakistan, İran, Sudan ve Suriye bayraklarını da ekledik" diye devam etti. Ayrıca, yaptıkları açıklamada, ilk afişte sadece Türk bayrağına yer verme sebeplerinin, Türk bayrağındaki, "İslami yıldız ve ayın, CIA'in Dünya Kitapçığında da İslam'ın sembolü olarak gösterilmesi olduğu" belirtildi. Bunun yanında, açıklamada Türk bayrağı seçilerek, Türkiye'deki eksen kaymasına vurgu yapmak istendiği de ifade edildi.

Aynı şekilde, 18 Ekim 2010 tarihinde, Amerika'nın en çok tartışılan ve muhalif çizgi dizilerinden biri olan South Park'ın, on dördüncü sezon, dokuzuncu bölümünde El Kaide'nin New Jerseylileri yok etmek için gönderdiği intihar saldırısı yapan uçakların kuyruklarında "Türk bayrağı" motifi bulunmaktadır. Yani, bu imgeyle, Türk bayrağının El Kaide ile ilişkilendirilmesi yapılmakta ve Müslüman Türk imgesi, aşırı dinci anarşist gruplarla özdeşleştirilerek yansıtılmaktadır. Bu çizgi dizide kullanılan uçaklar aşağıdaki gibi aktarılmaktadır:

South Park (14. Sezon, 9. Bölüm)

(Milliyet, 17 Ekim 2010)

Olumsuz Türk imgesinin günümüzde yansıtan ve her fırsatta bunu yenileyen diğer bir örnek ise, dünya çapında çok ünlü olan ve Türkiye dahil birçok izleyiciye sahip "How I met your mother" dizisidir. Örneğin, bütün dünyada çok popüler olan "How I met your mother" dizisinin bir bölümünde başrol oyuncularından olan Robin, bacaklarına epilasyon yapmadığı zamandaki durumunu, "Türk gibiyim" şeklinde anlatarak, Türk milletine yaptığı dolaylı hakareti ile Türk kadınlarını pis ve bakımsız olarak yansıtmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu dizi altıncı sezonunun 22. bölümünde de, "koltuk altı tüylü Türk" ifadesini kullanmaktadır. Ancak, geçmişten bugüne, hamam kültüründen de anlaşıldığı gibi, Türkler her zaman temizliğine önem veren bir toplum olmalarına rağmen, bazı toplumlar tamamen Türk kimliğini karalamak amacıyla "pis Türk" imgesini oluşturmakta ve her açıdan Türkleri "ötekileştirmeyi" amaçlamaktadır.

Günümüzdeki Türk imgesini yansıtan diğer bir örnek ise, 27 Eylül 2010 tarihinde Avusturya'da yürütülen bir kampanyada karşımıza çıkmaktadır. Avusturya'da Türklere karşı kışkırtıcı kampanyalarıyla tanınan aşırı sağcı Özgürlükler Partisi (FPÖ), 10 Ekim'de yapılacak Viyana seçimleri için başlattığı yeni kampanyasında yine Türkleri hedef almıştır. Bu kampanyada hazırlanan bir seçim broşüründe, karikatürlerle 1683 yılındaki Viyana kuşatması anlatılıyor. Kuşatmada bir Osmanlı paşası Viyana'daki Stephan Kilisesi'ne dev bir minare dikmeyi planlıyor ve FPÖ Başkanı Heinz Christian Strache ise "kurtarıcı" rolüne girip küçük bir çocuğa, "Eğer Mustafa'yı sapanla vurursan, sana bir sosis hediye edeceğim" diyor. Çocuk sapanla Mustafa'ya nişan alıyor ve başarılı oluyor. Anlaşıldığı gibi, Türk kimliği direkt olarak "hedef alınacak düşman" şeklinde yansıtılıyor ve Türk kimliğine karşı düşmanca tutumların pekiştirilmesi amaçlanıyor. Ancak, Yeşiller Partisi liste başı adayı Maria Vassilakou, bu karikatürü "korkunç bir Türk düşmanlığı" olarak nitelemektedir. Kampanyanın çocukları başka çocuklara karşı kışkırttığını vurgulayan Vassilakou, FPÖ hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını açıklamıştır. Yani, bu tutumu aynı ülkenin vatandaşı olan başka bir kesim bile eleştirerek, bu tutumun çok yanlış olduğunu dile getirmektedir. Seçimlerde Türk düşmanlığına neden olan bu broşür aşağıdaki şekli ile tasarlanmıştır:

Özgürlükler Partisi (FPÖ) 10 Ekim Seçim Broşürü

(Hürriyet, 28

Eylül 2010)

Bunun yanında, günümüzde halen Avrupa Birliği üyesi ülkelerin liderlerinden, Sarkozy ve Merkel gibi, Hıristiyan demokratlar, Avrupa Birliği'ni bir Hıristiyan kulübü olarak tanımlamakta ve Türkiye'nin üyeliğine, Müslüman kimliğinden dolayı karşı çıkmaktadırlar. Hatta bu düşüncelerini, günümüzde de devam ettirdiklerini Almanya'da soykırım yasasını onaylayarak bir kere daha ispat etmişlerdir. Ayrıca, Avusturya ve Fransa'dan da, yine aynı düşünce doğrultusunda Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkan bazı gruplar bulunmaktadır. Aslında, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesi, Birliğin demokrasi, hukukun üstünlüğü, özgürlük ve insan haklarına saygı gibi ortak değerlere

dayalı, çeşitlilikten güç kazanan, dışlayıcı olmayan ve başka dinlere ve kültürlere de hoşgörülü bir topluluk olduğunun ispatı olacaktır (Burçoğlu, 2005: 175). Ancak, birçok toplum, Türkleri sadece dinsel açıdan farklı olmasından dolayı bile reddederek, Avrupa Birliğinin henüz yeteri kadar hoşgörü olgunluğunda yapılan bir kurum olmadığını göstermektedir.

3.Sonuç

Geçmişten bugüne kadar, neredeyse bütün dünyada Türkler çoğu zaman kötü bir şekilde yansıtılmış olsalar bile, Türklerin hayat tarzları, kültürleri her zaman merak uyandırmış ve birçok esere konu olmuştur. Bu nedenle, bir çok eserde, coğrafya ve zaman tanımaksızın Türklerin taşıdıkları değerler, Türk kimliği ile özdeşleşen objeler, mekanlar, görülmek istenen imajlar yer almaktadır. Çünkü, birçok toplumda Türklerin “atları, bıyığı, sarığı, sakalı, fesi, kaftanı, tütününü, halısı, kilimi, dokuması, kumaşı” vb. kimliksel değerleri hakkında bilgi edinilmek istenmektedir. Normal koşullarda, özellikle Avrupa ülkeleri, bu kadar merak ettikleri Türk kültürel değerlerini kendi kültürleri ve dünya çapında paylaşarak, çok etkili bir sinerjik boyut sağlanabilecek olmasına rağmen; sahip oldukları nefret dolu, önyargılı bakış açılarından ötürü, bu düzeye hiçbir zaman tam olarak ulaşamamışlardır. Yani, Batılı toplumlar yüzyıllardan beri, hem Türk toplumundan kurtulmak istemiş, hem de Türkleri ve kültürlerini çok yakından tanımak istemişlerdir.

Türk kimliği hakkında yapılan araştırmalar sonucunda, Türkler hakkındaki imgelerin oluşumunun oldukça geçmişe dayandığı ve neredeyse her dönemde Türk halkını anlatmak için Türkler ile ilgili çarpıcı imgelerin kullanıldığı görülmektedir. Ancak, verilecek bazı örneklerden de şahit olunabileceği gibi, Türk kimliği genellikle negatif ve kötü imgelerle temsil edilmiştir. Bu nedenle, birçok Batılı toplum, yazılı ve sözlü eserlerinde “ötekileşmiş” Türk imgesi kullanarak, Türk toplumunun sahip olduğu öz saygısına zarar vermektedir. Çünkü, görüldüğü gibi, Türklerle ilgili şu ana kadar oluşturulan imge ve ifadeler, genel olarak Türklerin toplumsal kimliğini zedeleyecek şekildedir ve yakından Türkiye’yi tanıma fırsatı olmayan yabancıların zihninde kötü, negatif özellikler ile donatılmış bir Türk temsili inşa edilmesine neden olmaktadır.

Anlaşıldığı gibi, bütün dünyada çeşitli alanlarda Türklere yönelik düşmanca tutumlar devam etmektedir ve her defasında olumsuz Türk imgesi, günümüzde de Almanya’nın onayladığı soykırım yasası örneğinde olduğu gibi farklı bir açıdan kötü yönde pekiştirilmektedir. Her defasında, Türk kültürel, toplumsal, tarihsel değerleri bilgi paylaşımı açısından ciddi bir olumlu etki yaratma potansiyeline sahip olmasına rağmen; bu sinerjik etki neredeyse her zaman bilinçli olarak göz ardı edilmeye çalışılmaktadır.

Kaynaklar

Adiloğlu, Fatoş. “20.Yüzyıl Sinemasında Türk İmajı”. Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.

Akdemir, Erhan. “Avrupa Aynasında Türk Kimliği”, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi Cilt:

7, No:1 (Güz: 2007), s. I 31-148.

Akpınar Dellal, Nevide. *Alman Kültür Tarihi'nden Seçme Tarihi ve Yazınsal Ürünlerde Türkler*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 2002.

Alarşlan, Burcu. “Türk imajının Görsel Yansımaları”, Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.

- Augé, Paul. *Larousse du XXe siècle*, Volume 6: Paris, 1928-1933.
- Baydur, Mithat. "Heryerde Olmak, Hiçbir Yerde Olmamak". Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.
- Behramoğlu, Ataol. "Rus Edebiyatında Türk İmgesi". Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.
- Burçoğlu, Nedret. "Social And Culural Aspects of Turkey's Integration To The EU", Haluk Kabaalioğlu, Muzaffer Dartan, M.Sait Akman, Çiğdem Nas (Edit.), *Europeanisation of South-Eastern Europe: Domestic Impacts of the Accession Process*, Marmara University European Community Institute Publication No:12, 2005.
- Burçoğlu, Nedred Kuran. "A Glimpse at Various Stages of the Evolution of the Image of the Turk in Europe", Mustafa Soykut, ed., *Historical Image of the Turk in Europe*, İstanbul: İsis Yayınevi, 2003.
- Çırakman, Aslı. "Avrupa Fikrinden Avrupa Merkeziliğine", *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, Ankara: Felsefe Sanat ve Kültür Yayınlan, 2001, Vol.4 No.14, s.33.
- Çulcu, Murat, *Neonazizmin Suçüstü Tutanakları*, Eti Yayınları, İstanbul, 1993.
- Dahl, Bernhoff A (2004); <http://www.path-quest.com/article-physexec1.htm>
- Davis Rachel, Thomas L.G. (1993); "Direct Estimation Of Synergy: A New Approach To The Diversity- Performance Debate", *Management Science* , Nov. , 39, 11, ABI/Inform Global.
- Dinçer, Ö. (1998) *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*, Beta Basın Yayın, İstanbul.
- Friend, Joseph H., David B. Guralnik. *Webster's New World Dictionary of the American Language*, Cleveland: World Pub. Co. 1966.
- Galle, Marc. *Sevilmeyen Ülke Türkiye*, (çev.) Kaya Türkmen, Ankara: Bilgi Yayınları, 1995.
- Güleç, Elif Sanem. "W. A. Mozart'ın Saraydan Kız Kaçırma Operasında Türk imgesi", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2007, Sayı: 33, s. 142 -151.
- Gürol, Ümit. *İtalyan Edebiyatında Türkler*, İmge Yayınevi: Ankara, 1987.
- Gürüz, Demet. "Halkla İlişkiler ve Tanıtım Faaliyetlerinin Etkinliğinde İzlenim (İmaj) Yönetimi", *2nd International Symposium Communication in the Millenium, A Dialogue Between Turkish and American Scolars*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2004.
- Güvenç, Bozkurt. "Kimlik, İmaj ve Türk İmajı", Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.
- Güvenç, Bozkurt. *Türk Kimliği*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1996.

- Grimm, Jacop, Wilhelm Grimm, *Deutsches Wörterbuch*, II Cilt, I. Bölüm, II. Kısım, Berlin
Alman Sözlük Kurumu tarafından elden geçirilmiş, Leipzig, 1952.
- İnan, Afet. *Teymis'ten Üsküdar /From Thames to Scutari*, (çev.) Engin Uzmen, Ankara: Kadının Sosyal Hayatını Tetkik Kurumu Yayınları, 1964.
- İnanç, Hüseyin. "Avrupa Birliği Entegrasyonu Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri",
Doğu Batı Düşünce Dergisi, Vol.6 No.23, 2003, s. 189.
- Jezernik, Božidar. *Imagining the Turk*, Cambridge Scholars Publishing: UK, 2010.
- Kabbani, R., *Europe's Myths of Orient*, MacMillan: London,1986.
- Kappert, Petra. Heinz Kramer, Wolf Schmidt "Avrupa İmajı", *Avrupa'nın İnce Eşiğinde*, Hamburg: Körber Vakfı Türkiye Programı, 1999, s.350.
- Knolles, Richard. *The General History of the Turks, from the Beginning of that Nation to the Ottoman Families*, London: Printed by Adam Islip, 1621.
- Kula, Onur Bilge. *Avrupa Kimliği ve Türkiye*, İstanbul: Büke Kitapları, 2006.
- Kula, Onur Bilge. *Alman Kültüründe Türk İmgesi I*, Ankara: Gündoğan Yayınları, 1992.
- Kula, Onur Bilge. *Alman Kültüründe Türk İmgesi II*, Ankara: Gündoğan Yayınları, 1993.
- Kula, Onur Bilge. *Alman Kültüründe Türk İmgesi III*, Ankara: Gündoğan Yayınları, 1997.
- Kumrular, Özlem. *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2011.
- Kumrular, Özlem. "Köpekler ve Domuzlar Savaşında Kanuni'nin Batı Siyasetinin Bir İzdüşümü Olarak Türk İmajı." Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.
- Kutlu, Necati Mehmet. "Francisco De Miranda'nın Seyahatnamesi 'Colombeia'da Türkiye ve Türkler" . Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.
- Lai, Linda L.S.(2002); " A Synergistic Approach to Information Systems Project Management" www.is.cityu.edu.hk/Research/Publication/Paper/9430.pdf
- Lanza, Fernando Fernândeş . "Habsburg-Osmanlı Rekabeti Bağlamında 16. Yüzyılda İspanya'da Türk" Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.
- Lewis, Bernard. *Müslümanların Avrupa'yı Keşfi*, çev. İhsan Durdu, İstanbul, Ay ışığı Kitapları, 2000, s.33.

Lin, Susan (2000), "Come Together", Shoot, March 31,
www.findarticles.com/cf_0/m0DUO/13_41/61693324

Milas, Herkül. *Türk Romanı ve "Öteki" Ulusal Kimlikte Yunan İmajı*, Sabancı Üniversitesi, İstanbul 2000.

Montagu, Lady. *Türkiye Mektupları*, İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser, (tarihsiz).

Nas, Çiğdem. "Intercultural Dialogue Between Civilizations: Turkey As A 'Bridge'? ",
Nanette Neuwahl - Haluk Kabaalio ğlu (Edit.), *European Union and Turkey: Reflections on the Prospects for Membership*, TUNAECS-Turkish Universities Association for European Community Studies Publication No:2, 2006, s. 157-181.

Neumann, B. ve Jenifer Welsh, *The Other in European Self Definition: An Addendum to the Literature on International Society*, Oslo, Nupi Papers, 1991, s.14.

Ortaylı, İlber. *Avrupa ve Biz*, Ankara, Turhan Kitabevi, 2007.

Öktem, Ayşe, "Almanya, Türkiye ve Türkler Üzerine Dağınık Notlar", Birikim Dergisi, (2.b.), 45/46, İstanbul, Ocak-Şubat 1992.

Önalp, Ertuğrul. "İspanyol Yazarı Vicente Blasco Ibanez'de Türk İmajı" Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.

Rouillard, Clarence Dana. *The Turk in French History, Thought and Literature (1520-1660)*, Paris, 1938.

Sabatos, Charles. "Tutsak Ulus: Slovak Edebiyatında Bir Baskı Metaforu Olarak Türkler". Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.

Scognamillo, Giovanni. *Batı Sinemasında Türkiye ve Türkler*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1996.

Servante, Alain. "Batılıların Gözünde Türk İmajının Geçirdiği Değişimler", Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk. İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.

Selçuk, İlhan. "Çelişkiler Yumağı İnsan", *Cumhuriyet Gazetesi*, 13.1.1998.

Sey, Cem, "Almanya'da Yabancı Düşmanlığı Nazizm'den Daha Köklü Bir Miras", Birikim Dergisi, (2.b.), 45 /46, İstanbul, Ocak-Şubat 1992.

Solak, Ömer. "II. Meşrutiyet Dönemi Romanında "Türk" ve Türklük", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 / 2009.

Soykut, Mustafa. "The Turk as the 'Great Enemy of European Civilisation' and the Changing

Image in the Aftermath of the Second Siege of Vienna:(In the Light of the Unpublished or Rare Italian Documents)” in *Historical Image of the Turk in Europe:*

Political and Civilisational Aspects, Mustafa Soykut (ed.), (İstanbul: The Isis Press, 2003)

Söylemez, Kamer, *Almanya'nın Mülteciler Politikası ve Irkçı Saldırıları*, Z Yayınları, İstanbul, 1994.

Spohn, Margaret. *Her şey Türk İşi*, (çev.) Leyla Serdaroğlu, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996.

Şekeroğlu, Mehmet. *Alman Demokratlarına Mektuplar*, İstanbul: Pencere Yayınları, 1998.

Toledo, Paulino. “‘Türkler ve Hristiyanlar Arasında’ Adlı Komedi Türk İmgesinin Biçimlenmesi” Özlem Kumrular (der.), *Dünyada Türk İmgesi*, İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005.

Tomkinson, Fiona .“Images of the Turk in Seventeenth Century England”, Mustafa Soykut, ed., *Historical Image of the Turk in Europe*, İstanbul: İsis, 2003.

Toynbee, Arnold. J. *Osmanlı İmparatorluğu'nun Dünya Tarihindeki Yeri*, Kemal Karpat (der.), *Osmanlı ve Dünya*, İstanbul: Ufuk Kitapları, 2003, s.52.

Tan, M.Turhan. *Tarihte Türkler İçin Söylenen Büyük Sözler*, Boğaziçi Yayınları: İstanbul, 1994.

Turan, Kadir, *Almanya'da Türk Olmak*, Sümer Yayınları, İstanbul, 1992.

Tural, Nilgün. "Doğu ve Amerika Arasında Avrupa", *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, Vol.6 No.23, Ankara: 2003, s. 169.

Uhlig, Helmut. *Avrupa'nın Anası Anadolu*, çev. Yasemin Bayer, İstanbul, Telos Yayıncılık, 2007.

Üçel, Gülgün. *Avrupalı Seyyahların Gözünden Osmanlı Dünyası ve insanları (1530-1699)*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2007.

Voughan, Dorothy M., *Europe and Turk: A Pattern of Alliances, 1350- 1954*, Liverpool: Liverpool University Press, 1954.

Wheatcroft, Andrew. *The Ottomans: Dissolving Images*, Londra: Penguin Books, 1995.

Yabancı ders kitaplarında TÜRKLER, <http://www.turkmeclisi.org/?Sayfa=Temel-Bilgiler&Git=Bilgi-Goster&Baslik=yabanci-ders-kitaplarinda-turkler1&Bil=334>. Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2011.

Yurdusev, Nuri A. "Avrupa Kimliği'nin Oluşumu ve Türk Kimliği", Atilla Eralp (der.), *Türkiye ve Avrupa*, Ankara, imge Kitabevi, 1997.